

УДК 613(082)
ББК 51.204.Оя431
В15

Валеологія: сучасний стан, напрямки та перспективи розвитку /
Матеріали XVII міжнародної науково-практичної конференції, 10 квітня –
14 квітня 2019 р., Х : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2019. – 102 с.

Конференція зареєстрована як міжнародна в Українському інституті науково-технічної експертизи та інформації, м. Київ, посвідчення про реєстрацію № 644 від 18 грудня 2018 р.

Конференція проводиться з ініціативи Міністерства освіти і науки України, Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна і Української асоціації валеологів з метою обговорення останніх досягнень науки про здоров'я – валеології, актуальних питань валеологічної освіти та оздоровлення населення, підготовки валеологів, нагальних проблем, що постають перед цим науковим напрямком і визначення шляхів їх розв'язання.

Редакційна колегія: М. С. Гончаренко (головний редактор),
О. О. Коновалова, Г. М. Тимченко, Н. В. Самойлова.
Адреса ред. колегії: м. Харків, майдан Свободи, 6, к. 396.
Відповідальність за зміст статті несе автор

УДК 613(082)
ББК 51.204.Оя431
В15

© Харківський національний університет
імені В. Н. Каразіна, 2019
© Українська асоціація валеологів, 2019

Горбань Д. Д.¹, Тимошенко О. В.², Юсупова О. В.³, Чурсіна А. В.⁴

¹Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького,
аспірант кафедри анатомії і фізіології людини та тварин

²Мала академія наук учнівської молоді Мелітопольської міської ради Запорізької
області, науковий керівник

³Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького,
старший викладач кафедри анатомії і фізіології людини та тварин

⁴Мала академія наук учнівської молоді Мелітопольської міської ради Запорізької
області, учениця 8 класу Мелітопольської ЗОШ I-III ступенів № 7

Мелітополь, Україна

dashadaf@yandex.ua

ДИНАМІКА ВІНИКНЕННЯ ТРИВОЖНОСТІ У ДІТЕЙ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ

Актуальність роботи. Усебічний розвиток і виховання зростаючого покоління – не лише завдання, а й обов'язкова умова для побудови нового відповідального та гуманно-демократичного суспільства. Це стосується не лише проблем, пов'язаних з розбудовою державності України. Вирішення багатьох питань може реалізуватися через формування духовного та фізичного здоров'я людини. У зв'язку з цим, у психологічній і педагогічній як науці, так і практиці, особливу актуальність мають прикладні експериментальні дослідження, спрямовані на подолання негативних явищ, які супроводжують розвиток особистості підростаючого покоління.

Проблема психічного здоров'я й, особливо, тривожності дітей шкільного віку є надзвичайно актуальною. У цей період у дітей формуються соціальні установки, виробляються навички поведінки в різних життєвих ситуаціях. Тривожність у дитини є наслідком негаразд у школяра або виникає всупереч об'єктивному добробуту, як наслідок певних особистісних конфліктів, через порушення в розвитку самооцінки тощо [2]. Досить часто нервовість, роздратованість у дитини залишається поза увагою вчителів і батьків. Неспокій часто відчувають школярі, які добре та відмінно навчаються, із відповідальністю ставляться до навчання, громадського життя, шкільної дисципліни. Проте це може негативно впливати на стан здоров'я дитини, особливо за умов різкого ускладнення діяльності. У таких школярів відзначаються помітні вегетативні реакції, невротоподібні та психосоматичні порушення. [1; 3]. Саме тому, визначення тривожності та її рівня є необхідним для становлення загального психоемоційного стану дитини.

Об'єктом дослідження виступає психоемоційний стан підлітків 11–13 років.

Предмет дослідження були особливості стану психоемоційного здоров'я учнів.

Мета роботи полягала у встановленні рівня тривожності у дітей старшого шкільного віку.

Дослідження відповідали вимогам Гельсінської декларації Всесвітньої медичної асоціації «Етичні принципи проведення наукових медичних досліджень за участю людини», Європейської конвенції про захист прав людини та основних свобод, Конвенції Ради Європи з прав людини і біомедицини (2005), Загальної декларації з біоетики і прав людини (ЮНЕСКО, 2005), Постанові Першого національного конгресу з біоетики (Київ, 2001) та відповідним Законам України. Усі дослідження проводилися в першу половину дня з добровільної згоди учнів, відповідно до загальних нормам біоетики.

Для визначення рівня тривожності дітей, було проведено дослідження з визначення рівня тривожності та агресії серед дітей 11–13 років Мелітопольської ЗОШ I–III ступенів №7. У дослідженні брали участь 110 школярів (55 хлопців та 55 дівчат).

Для визначення загальної, шкільної, міжособистісної тривожності була використана методика «Шкала особистісної тривожності», яку розробила психолог-науковець А. М. Прихожан [5]. Вона виділила кілька видів тривожності: загальна, шкільна, міжособистісна, магічна і тривожність самооцінки.

Найвищий рівень загальної тривожності був відзначений у хлопців 11–12 років та дорівнював 8,2–8,5 балам (табл. 1). Це вказує на те, що хлопці цього віку знаходяться у групі ризику. У цих дітей відчуття тривожності постійне, тому це може негативно впливати на їх здоров'я, навчання та взаємовідносини з оточуючими. Зазначимо, що у 31% одинадцятирічних та у 22% дванадцятирічних хлопців показник загальної тривожності був дуже високим, що викликає занепокоєння про стан їх здоров'я.

Таблиця 1. Рівень загальної тривожності у дітей 11–13 років

Показник	Дівчата, роки			Хлопці, роки		
	11	12	13	11	12	13
Рівень тривожності, бали	4,7	6,3	5,3	8,5	8,2	5,6

Середній показник тривожності у хлопців 13 років набагато менший (5,6 бала) та відповідає нормальному рівню тривожності. Зазначимо, що у жодного досліджуваного хлопця 13 років показник не досягав високого рівня. У дівчат 11–13 років показник загальної тривожності відповідав нормальному рівню, який необхідний для адаптації та продуктивної діяльності.

У процесі дослідження було встановлено, що більшість досліджуваних школярів 11–13 років мають низький та середній рівень шкільної тривожності, високий рівень відмічений у 22%. Більшість дітей проявляє високий рівень міжособистісної тривожності та тривожності самооцінки 39,4% та 43,9% відповідно. Це можна пояснити початком кризи підліткового віку. Встановлено, що 55,8% дітей 11–13 років мають високий рівень магічної тривожності, яка пов'язана з побоюванням потойбічних істот.

Використовуючи методику діагностики показників і форм агресії А. Басса та А. Дарки в адаптації А. К. Осницького [4], був встановлений індекс ворожості та індекс агресивності у дітей 11–13 років.

За результатами дослідження у 55% дівчат 11–13 років зустрічається підвищений рівень індексу агресивності, у 39% – середній, у 4% – високий, а у 2% – низький. Зазначимо, що більшість дівчат 11 та 13 років мають середній показник індексу агресивності, а у дванадцятирічних він підвищений.

У хлопців 11–13 років розподіл індексу агресивності був наступний: у 62% зустрічався підвищений рівень, у 26% – середній, у 3% – низький, а в 7% та 2% юнаків – високий і дуже високий відповідно. Зазначимо, що серед хлопців 13 років не зустрічався високий та дуже високий рівні індексу агресивності.

За результатами дослідження індексу ворожості за методикою А. Басса та А. Дарки, у більшості учнів 11–13 років відмічався підвищений рівень ворожості. Розподіл показників склався таким чином: середній рівень ворожості мають 11% дівчат та 9% хлопців, підвищений рівень – 41% дівчат та 48% хлопців; високий рівень – 25% дівчат та 29% хлопців; дуже високий рівень – 23% та 14% відповідно.

Таким чином, за результатами дослідження більшість хлопців 11–12 років мали дуже високий показник тривожності, індексів агресії та ворожості. У більшості дівчат 11–13 років і тринадцятирічних хлопців не спостерігається високого рівня тривожності, проте було відмічено високий рівень індексу ворожості. Отримані дані пояснюються

тим, що досліджувані перебувають у пубертатному віці, коли відбувається формування та закріплення психоемоційних зв'язків, спостерігається бурхливий фізичний розвиток організму. Тому, досить актуальним залишається подальше вивчення психоемоційного стану підлітків для своєчасного розпізнання дітей із високим показником тривожності, оскільки вчасно надана психологічна допомога може запобігти розвитку невротичних станів і неврозів надалі.

Результати дослідження можуть бути використані при подальшому вивченні процесів розвитку дитячого організму на уроках біології.

Список використаних джерел

1. Аверин В. А. Психология детей и подростков: 2-е изд. СПб.: Питер, 2009. 380 с.
2. Гринечко А. Типологія проявів тривожності в онтогенезі особистості // Освіта регіону, 2011. №2. С. 21–24.
3. Данилова Н. Н., Крылова А. Л. Физиология высшей нервной деятельности. Ростов н/Д.: Феникс, 2005. – 478 с.
4. Карелин А. М. Большая энциклопедия психологических тестов. М.: Эксмо, 2007. 416 с.
5. Прихожан А. М. Формы и маски тревожности. Влияние тревожности на деятельность и развитие личности // Тревога и тревожность. – СПб.: АСТ, 2010. С. 143–156.

Давидова Ж. В.

Харківський міжнародний медичний університет,
завідувач кафедри гуманітарних та соціально-економічних дисциплін,
доцент, кандидат педагогічних наук
davydovazhanna77@gmail.com

ПЕДАГОГІЧНИЙ СУПРОВІД СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ АДАПТАЦІЇ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ ВИЩІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

Соціально-політичні зміни в Україні та світі за останні декілька років стали основою для підвищення рівня академічної мобільності та зміцнення освітньої взаємодії на світовому рівні. Європейським союзом розроблено програму «Еразмус+» у сфері освіти, яка створює умови й можливості для навчання за кордоном, а також активної участі викладачів у міжнародних проектах. Метою програми «Еразмус+» є модернізація й підвищення якості вищої освіти як в Європі, так і в іншій частині світу. Вона дає можливість студентам й викладачам розвивати свої уміння й відкриває більш широкі перспективи працевлаштування. Вищі навчальні заклади країн ЄС можуть співпрацювати з вищими європейських країн, а також Азії, Африки, Латинської Америки, для того, щоб допомогти розвивати їх освітні системи.

Запровадження інноваційних реформ в українську освіту сприяло визнанню її високої якості у професійній підготовці іноземних фахівців. Такі об'єктивні процеси обумовили зростання кількості іноземних студентів, які бажають здобувати вищу освіту в Україні.

Для багатьох університетів інтернаціоналізація освітньої діяльності є стратегією, що має першочергове значення. Розроблення міжнародних освітніх програм, проектів,